

T.B.M.M.
CUMHURİYET HALK PARTİSİ
Grup Başkanlığı

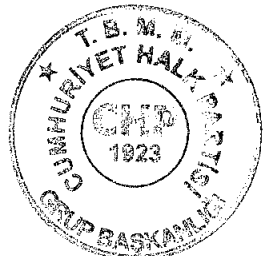
Tarih: 08.05.2014
Sayı: 1385

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

“5271 Sayılı Ceza Muhakemesi Kanununda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi” ve gerekçesi ekte sunulmuştur.
Gereğini saygıyla arz ederim.

Ali Rıza Öztürk
Mersin Milletvekili

TBMM BAŞKANLIĞI				
Tali Komisyon	Anayasa			
Esas Komisyon	Adalet			
Tarih:	20 Mayıs 2014		E. No: 2/2137	
Ysn.Üzm.	Bşk.Yrd.	Başkan	Gn.Sek.Yrd.	Gn.Sek.
AA	HC	CHP	.M.	KUM
TBMM BASKANI				

TBMM KANUNLAR ve KARARLAR BSK. LİGİ
08 Mayıs 2014
Numara:

T B M M KÜTÜPHANE VE ARŞİV İŞLERİ BAŞKANLIĞI
08 Mayıs 2014
No : 305554

GEREKÇE

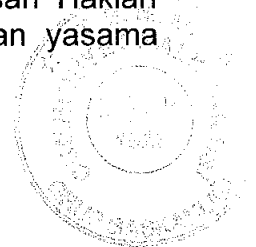
Ceza Muhakemesi Kanunu'nun 100. maddesinin 3. fıkrasında yer alan; katalog suçların işlendiği hususunda kuvvetli şüphe sebeplerinin varlığı halinde tutuklama nedeni var sayılabilir düzenlemesi, adeta otomatik bir tutuklama hükmü gibi anlaşılmaya ve uygulanmaya başlanılmıştır. Herhangi bir suç fıkradaki katalog suçlar arasında kalmasa bile, ikiden fazla kişinin mevcudiyeti örgüt olarak nitelenerek durum fıkraya sokulmakta ve tutuklamaya gidilmektedir. Oysa fıkraya giren bir suç söz konusu olsa dahi tutuklama zorunluluğu bulunmamaktadır. Anayasa ve Uluslararası sözleşmeler uyarınca asıl olan kişi özgürlüğüdür. Sınırlama ise istisnadır. Bu düzenleme, maddede sayılan suç isnatları ile hâkim önüne çıkartılan her kişi açısından tutuklama nedeni var sayılarak zorunlu tutuklanması uygulamasına dönüşmüştür. Soruşturmalarda peşin olarak tutukluğa karar verilerek deliller sonradan toplanmakta, bilahare yargılamalar yapılmaktadır. Ancak bu esnada kişilerin en temel hak ve özgürlükleri kısıtlanmaktadır. Maddenin genel düzenlemesi tutuklama tedbirini karşılayacak niteliktedir. İlave bir düzenleme yapılması gerekli değildir. Nitekim Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi, suçun ağırlığı, niteliği gibi gerekçelerle kişilerin tutuklanamayacağı ya da tutukluluk halinin devamına karar verilemeyeceğini belirtmektedir. Suçları sayma suretiyle katalog suç modeli anlayışı getiren 5271 sayılı kanun'un amacının uygulamaya yansımadağı, uygulamadaki deneyimlerle görülmekle CMK 100/3.fıkrası tamamen kaldırılması amaçlanmıştır.

Ülkemiz uygulamasında karşılaşılan tutuklama nedenleri ve uzun tutukluluk süreleri, gerek Anayasamızın 19. maddesinin ruhuna, gerekse Anayasamızın 90. maddesinin son fıkrası uyarınca iç hukukumuzun bir parçası olan Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesine aykırılık teşkil etmektedir. Bu durum, Ülkemizin, Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi önünde birçok defalar mahkûm olması sonucunu doğurmuştur. Bu nedenle keyfi ve sınırsız süreli tutukluluk halini son vermek amacıyla CMK 102.maddesi hükmü getirilmiştir. *CMK'nın "Tutuklulukta geçecek süre"*ye ilişkin md. 102'nin yürürlüğü, önce 2008'e; sonra, 2010'a ertelenmiştir.İlgili yasal düzenlemeye göre madde, CMK m. 250/1-c bendinde yazılı suçlar ile ağır ceza mahkemesinin görev alanına giren suçlar bakımından 31 Aralıkta 2010 tarihinde yürürlüğe girmiştir.Kişilerin hak ve özgürlüklerini güvence altına almak,yasa koyucunun asli görevlerinden biridir.Hal böyle iken 31 Aralık 2010 tarihinde yürürlüğe giren, ağır ceza mahkemelerinde uygulanacak tutukluluk sürelerine ilişkin düzenleme, kanunun muğlâk lafzı nedeniyle yargı ve bilim çevreleri ile kamuoyunda tartışmalar yaratmıştır. Yasada öngörülen tutukluluk sürelerinin sınırlarıyla ilgili olarak farklı yorum ve değerlendirmeler yapılmaktadır.

CMK 102.maddesinin yürürlüğe girmesiyle birlikte açığa çıkan eşitsizlik ve adaletsizlik, ülkemizde tutuklama kurumu aracılığıyla yargı sisteminin kötü işleyişini bir kez daha açığa çıkarmıştır..

Kimi yorum ve değerlendirmelerde; CMK 102/2 maddesindeki *"Ağır ceza mahkemesinin görevine giren işlerde, tutukluluk süresi en çok iki yıldır. Bu süre, zorunlu hallerde, gerekçesi gösterilerek uzatılabilir; uzatma süresi toplam üç yılı geçemez."* Hükmünde öngörülen uzatma süresi, 2 yıllık tutukluluk süresini de aşar şekilde 3 yıl olarak kabul edilerek; kişinin, 5 yıl tutuklu kalması sonucunu doğuracak şekilde değerlendirilerek sanık aleyhine olabilecek en uç noktaya varılmıştır.

Kişilerin temel hak ve özgürlüklerini, çağdaş ve uygar düzeyde koruması gereken ve Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi ve Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi kararlarına uyum sağlamak için CMK 102.maddesini koyan yasama

organının, sonuçta ağır ceza mahkemesinin görevine giren işlerde 5 yıla varan tutukluluk sürelerini hukuka uygun olarak kabul eden bir düzenleme yapmış olduğunun kabul edilmesi mümkün değildir. Bu nedenle, CMK 102/2.maddesindeki değişiklik teklifi ile; madde hükmündeki muğlâklığın giderilmesi ve madde metninin, konuluş amacına, Anayasa, Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesine uygun şekilde açık anlaşılır hale getirilmesi amaçlanmıştır.

Hukuk, Adalet temeline dayanır. Adalet de gücünü toplumsal vicdandan alır. Toplumsal vicdanı kanatan, adalete dayanmayan hukuk, kabul edilemez. Bu nedenle bir yandan tutuklu kişinin hakkı korunurken bir yandan toplumsal vicdanın kanatılmaması gerekir. Bunun içindir ki ilk derece mahkemelerinde haklarında mahkûmiyet kararı verilen tutuklu kişiler ile haklarında henüz bir karar verilmemiş olan tutuklu kişiler arasında bir ayırım yapılması gerektiği açıktır. Zira tutuklu bulunsun ya da bulunmasın ilk derece mahkemesinde mahkûm olan bir kişi; hakkında mahkûmiyet kararının verilmesinden sonra özgürlüğünden yoksun bırakılması öngörülen kişi durumundadır. Dahası ilk derece mahkemesinin mahkûmiyet kararından sonraki kanun yolları aşamasında tutuklu kişi hakkında mahkûmiyet kararı kesinleşmemiş olsa bile, yasada öngörülen şekilde yargılaması yapılarak suçunu tespit eden bir karar vardır.

Bu nedenle CMK 102.maddesindeki süre içinde ilk derece mahkemesince CMK 102.maddesindeki süre içinde yargılaması yapılarak mahkûmiyet kararı verilen tutukluların, CMK 102/1-2.maddesinden yararlanmamaları için CMK 102 maddesine 3.fıkra eklenmiştir. Ancak ilk derece mahkemeleri tarafından verilecek mahkûmiyet kararlarının, tutukluluk halinin uzaması konusunda yeni bir gerekçe olarak kabul edilmesinin doğurabileceği bir takım sakıncaları ve tutukluluk sürelerine ilişkin mevcut şikâyetleri önlemek için ilk derece mahkemesinin mahkûmiyet kararından sonraki kanun yolları aşamasında bir tavan süre belirlenmesi gerekmiştir.

Öte yandan milli iradenin temsilcisi olan milletvekili hakkında, suç işlediğine dair kesinleşmiş bir mahkeme kararı olmaksızın tutuklu bulunması; milletvekillerinin, Anayasanın 7.maddesi uyarınca Egemenlik Kapsamında sahip oldukları yasama hakkını kullanamaz, yasama görevini yapamaz hale getirmektedir. Nitekim Anayasa mahkemesine yapılan Bireysel Başvurular nedeniyle Anayasa Mahkemesi milletvekillerinin tutuklu kalmasını Anayasanın 67.ve 19.maddesine aykırı bulmuştur. Anayasanın 83.maddesinde tanınan yasama dokunulmazlığı, milletvekilinin hakkında soruşturma ve kovuşturma yapılamayacağına ilişkin olup, 2.fıkrası ile Anayasanın 14.maddesi durumlar yönünden getirilen istisna, milletvekilleri hakkındaki soruşturma ve kovuşturmanın devam edeceğine ilişkin olup, milletvekilinin tutuklu ya da hükümlü kalmasını gerektirmemektedir. Yani, hakkında soruşturma ya da kovuşturma bulunan bir kimse, milletvekili seçilince Anayasa 83/1.fıkrası uyarınca, hakkındaki soruşturma ya da kovuşturma tamamen durmakta iken, Anayasanın 14.maddesinde sayılan nedenlerle hakkında soruşturma ya da kovuşturma bulunan kimse, milletvekili seçilince Anayasa 83/2.maddesi uyarınca hakkındaki soruşturma ve kovuşturma durdurulmamaktadır. Bir kişinin hakkındaki davanın devam etmesi başka bir konu; tutuklama, başka bir konudur. Tutuklama, tutuklamaya itiraz ve bu itirazlarla ilgili yargı kararları; ana davadan tümüyle bağımsız ve ayrı bir süreçtir. Bir kişinin tutuklanması ya da tutuklu yargılanması, sonunda o kişinin mahkûm olacağını göstermez, Aynı şekilde tutuksuz olarak yargılanmak da o davanın beraatla sonuçlanacağını göstermez. Bir kişinin hakkında soruşturma ya da kovuşturmanın devam etmesi, o kişinin tutukluluk halinin devamını gerektirmez O nedenle Yasama dokunulmazlığının istisnasını düzenleyen 83/2.maddesi hükmü milletvekillerinin tutukluluğunun ve hükümlü kalmasının dayanağı olamaz.

Özel Yetkili Mahkemeler kaldırılmıştır. Kaldırılan bu mahkemelerin vermiş olduğu kararlar toplum vicdanını sızlatmıştır. Toplum vicdanını sızlatan bu kararların bir an önce kaldırılması gerekmektedir.

Başbakan Recep Tayyip Erdoğan'n 5 Ocak 2014 tarihli açıklamasında yeniden yargılanmalar konusuna olumlu baktığını açıklamış ve bu konuda Adalet Bakanı Bekir Bozdağ'a talimat vermişti. Yine Başbakan'ın siyasi Başdanışmanı ve Ankara Milletvekili Yalçın Akdoğan; "Kendi ülkesinin milli ordusuna, milli istihbaratına, milli bankasına, milletin gönlünde yer edinen sivil iktidarına kumpas kuranların bu ülkenin hayrına bir iş yapmış olmayacağını çok iyi bilir. Amaca ulaşmak için her yolu mübah görenlerin nasıl hastalıklı anlayışlar ürettiğini çok iyi bilir" sözleri ile bir kumpas kurulduğunu dile getirmiştir. Böylelikle hukuk devletinde olmaması gereken bu mahkemelerdeki yargılanmaların hukuk ve yasaya uygun olmadığı kabul edilerek, verilen kararların da hukuka uygun kararlar olmadığı açıkça anlaşılmıştır.

5271 SAYILI CEZA MUHAEMESİ KANUNU'NDA DEĞİŞİKLİK YAPILMASINA DAİR KANUN TEKLİFİ

MADDE 1- 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu'nun 100. maddesinin 3. fıkrası yürürlükten kaldırılmış, diğer fıkralar buna göre teselsül ettirilmiştir.

MADDE 2- Ceza Muhakemesi Kanunu'nun 102. maddesinin 2.fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmiş ve maddeye aşağıdaki şekilde (3.) ve (4.) fıkralar eklenmiş, (3.) fıkra ise, 5.fıkra olarak değiştirilmiştir.

“MADDE 102-

(2) Ağır Ceza Mahkemelerinin görevine giren işlerde tutukluluk süresi; en çok iki yıldır. Ancak bu süre, zorunlu hallerde gerekçeleri gösterilerek **en çok 1 yıl daha uzatılabilir.”**

(3) Ağır ceza mahkemesinin görevine giren işlerle ilgili 2.fıkradaki tutukluluk sürelerine ilişkin sınırlar, **istinaf ve temyiz incelemesi aşamasında uygulanmaz.** Tutuklu işlere ilişkin istinaf ve temyiz incelemeleri, toplamda en çok bir yıl içinde karara bağlanır. Haklarındaki istinaf ve temyiz incelemeleri, toplam bir yıl içinde karara bağlanmayan tutuklu sanıklar, derhal salıverilir..”

(4) Tutuklu iken milletvekili seçilen bir kimsenin, milletvekili seçildiğini gösteren belgenin, ilgili mahkemeye ibrazı üzerine tutukluluk haline derhal son verilir. Seçimden önce soruşturmasına başlanılmış olmak kaydıyla Anayasanın 14.maddesindeki durumlarda soruşturma ve kovuşturma, tutuksuz olarak aynen sürdürülür. Yargılamanın, sanığın milletvekili iken mahkûmiyetiyle sonuçlanması halinde verilen cezanın infazı, dönem sonunda milletvekilliği sıfatının sona ermesine bırakılır.

MADDE 3- 6352 Sayılı Yasaya aşağıdaki geçici 4 üncü madde eklenmiştir.

GEÇİCİ MADDE 4- 6352 sayılı yasanın geçici 2 inci maddesinin 4 üncü fıkrasının yürürlükte olduğu zamanda kovuşturması yapılan ve kesin hükümle neticelenen veya kovuşturması yapılan ve halen temyiz incelemesinde bulunan, kovuşturması önceki CMK 250. madde gereğince yapılıp temyiz aşamasında ilgili fıkra gereğince işlemlere tabi tutulan kararlar ile, kovuşturması yapılmakta olan davalar, görev ve yetki yönünden hukuka aykırı bir düzenleme içerisinde bulunduğundan, verilen hükümler, kararlar ya da kovuşturma safhasında olan davalar başından itibaren yeniden görülür.

MADDE 4- Bu kanun, yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

MADDE 5- Bu Kanun hükümlerini, Bakanlar Kurulu yürütür

